Selektywna zbiórka tekstyliów w Świętokrzyskiem – poprawnie, ale bez usprawnień

7.7.2026 - | Najwyższa Izba Kontroli

Objęte kontrolą gminy w województwie świętokrzyskim wywiązały się z obowiązku przyjmowania od 1 stycznia 2025 r. odpadów tekstyliów i odzieży przez punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Były do tego przygotowane organizacyjnie i dysponowały odpowiednią dokumentacją. Niewystarczające okazały się jednak działania informacyjne. Żadna z kontrolowanych jednostek samorządu terytorialnego nie wdrożyła ponadto proponowanych przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska rozwiązań, które w znaczący sposób usprawniłyby system selektywnego zbierania odpadów tekstylnych.

Według danych Komisji Europejskiej przeciętny obywatel UE każdego roku kupuje ok. 26 kg nowej odzieży i wyrzuca ok. 11 kg zużytych i niepotrzebnych wyrobów tekstylnych. Konsumpcja tekstyliów w Unii Europejskiej ma średnio czwarty największy wpływ na środowisko i zmianę klimatu, po żywności, mieszkalnictwie i mobilności. Jest to również trzeci co do wielkości obszar konsumpcji w zakresie użytkowania wody i gruntów oraz piąty co do wielkości w zakresie wykorzystania surowców pierwotnych i emisji gazów cieplarnianych.

W związku z rosnącą ilością odpadów tekstylnych Unia Europejska nałożyła na państwa członkowskie obowiązek prowadzenia ich selektywnej zbiórki. Polska zaimplementowała ten obowiązek w 2019 r. poprzez nowelizację ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, która zobowiązała gminy do przyjmowania tekstyliów w punktach selektywnego zbierania odpadów komunalnych w ramach systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. Obowiązek wszedł w życie 1 stycznia 2025 r. Jego wprowadzenie **oznaczało zakaz wyrzucania zużytej odzieży, obuwia oraz tekstylnych elementów wyposażenia wnętrz do pojemników na odpady zmieszane**.

Odtąd odpady tekstylne powinno się zbierać i oddawać w punktach selektywnego zbierania odpadów komunalnych lub w innych punktach do tego przeznaczonych, jeśli zorganizuje je gmina. Z realizacją tego obowiązku wiązała się również konieczność dostosowania do nowych przepisów aktów prawa miejscowego – gminnego regulaminu utrzymania czystości i porządku oraz uchwały w sprawie szczegółowego zakresu usług świadczonych w zamian za opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Kontrola NIK została przeprowadzona w pięciu wybranych jednostkach samorządu terytorialnego z województwa świętokrzyskiego: urzędach gmin Raków, Nagłowice i Włoszczowa oraz w urzędach miasta w Jędrzejowie i Skarżysku-Kamiennej. Miała odpowiedzieć na pytanie, **czy organy wykonawcze wybranych gmin województwa świętokrzyskiego prawidłowo wywiązały się z obowiązku zapewnienia mieszkańcom możliwości prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów tekstyliów i odzieży.** Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2023 r. do 31 marca 2025 r.

Kontrolowane urzędy gmin były organizacyjnie przygotowane do zapewnienia mieszkańcom gmin prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów tekstyliów i odzieży. Postanowienia regulaminów tych urzędów oraz zapisy w zakresach obowiązków ich pracowników umożliwiały realizację zadań dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi, w tym odpadami tekstyliów i odzieży. Regulaminy utrzymania czystości i porządku wszystkich objętych badaniem gmin uwzględniały nowe zasady postępowania z odpadami tekstyliów i odzieży.

Organy wykonawcze gmin, za wyjątkiem wójta Gminy Nagłowice, w celu realizacji polityki ochrony środowiska sporządziły gminne programy ochrony środowiska. **Programy nie zostały jednak zmienione w związku z wejściem w życie nowych przepisów dotyczących selektywnej zbiórki odpadów tekstyliów i odzieży**. Tylko prezydent Miasta Skarżysko-Kamienna i burmistrz Gminy Włoszczowa sporządzali co dwa lata raporty z wykonania gminnego programu ochrony środowiska. Burmistrz Miasta Jędrzejowa i wójt Gminy Raków nie wywiązali się z tego obowiązku wynikającego z przepisów Prawa ochrony środowiska (Gmina Nagłowice nie sporządziła programu ochrony środowiska i w związku z tym nie składała raportów z jego wykonania). **Wszyscy wójtowie, burmistrzowie i prezydent miasta w okresie objętym kontrolą terminowo sporządzali roczne analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi.** W niektórych analizach wykazane zostały odpady tekstylne przyjęte w punkcie selektywnego zbierania odpadów lub zebrane z pojemników na odzież używaną nadającą się do ponownego użycia, rozstawionych na terenie miasta przez podmiot prywatny zajmujący się zagospodarowywaniem tekstyliów.

Każda z objętych kontrolą gmin zagwarantowała odbiór odpadów tekstylnych w punktach selektywnego zbierania odpadów komunalnych, które są podstawowym elementem systemu. **Niestety żadna z nich nie zapewniła innych form zbierania tych odpadów, mimo iż Ministerstwo Klimatu i Środowiska zachęcało gminy do podejmowania inicjatyw, które wykraczają poza standardowe działania** i tworzą nową jakość w zarządzaniu odpadami komunalnymi.

Wśród rekomendowanych przez Ministerstwo rozwiązań znalazły się m.in. zbiórka workowa „door-to-door" umożliwiająca mieszkańcom oddanie odpadów tekstylnych bezpośrednio sprzed domu, rozstawienie specjalnych pojemników na takie odpady w miejscach łatwo dostępnych dla mieszkańców (np. przy szkołach, centrach handlowych, placach miejskich) czy zamówienie bezpłatnego odbioru odzieży przez kuriera lub paczkomat. Na terenach niektórych gmin organizacje pozarządowe organizowały zbiórki odzieży używanej lub akcje edukacyjne (np. w 2025 roku w Skarżysku-Kamiennej zorganizowano akcję, której celem była edukacja dzieci i młodzieży na temat negatywnego wpływu hiperkonsumpcji ubrań na środowisko naturalne). Poza tym mieszkańcy części gmin mogli – nadającą się jeszcze do użycia – odzież oddać do pojemników rozmieszczonych na terenie gminy przez podmioty prywatne.

Urzędy gmin prowadziły działania informacyjne dotyczące gospodarowania odpadami tekstyliów i odzieży, wykorzystując do tego głównie internet lub tablice informacyjne w budynku urzędu. **Zdaniem NIK rozpowszechnianie informacji o nowych zasadach postępowania z odpadami tekstylnymi i odzieżą, w tym o obowiązku przekazywania ich od 1 stycznia 2025 r. do punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych, wyłącznie ww. kanałami można uznać za niewystarczające**, bowiem ograniczono w ten sposób możliwość dotarcia z tą informacją do osób starszych i wykluczonych cyfrowo. Należy dodać, że w co najmniej dwóch gminach akcję informacyjną rozpoczęto dopiero po wprowadzeniu obowiązku selektywnego zbierania odpadów tekstylnych.

W związku z tym, że punkty selektywnego zbierania odpadów znajdowały się głównie na obrzeżach gmin, a funkcjonujące na ich terenie rozwiązania umożliwiały mieszkańcom pozbycie się jedynie odzieży używanej zdatnej do ponownego użycia, **zdaniem kontrolerów NIK zasadnym byłoby wprowadzenie alternatywnych rozwiązań umożliwiających mieszkańcom, zwłaszcza osobom starszym, czy mającym problem z mobilnością, pozbycie się odpadów tekstyliów i odzieży w złym stanie – zniszczonej czy poplamionej – bliżej ich miejsca zamieszkania.**

bez-usprawnien.html